

Preek 8 mei 2022 Agneskerk Goutum

Schriftlezing: RUTH 3

Gemeente van Jezus onze Heer,

Op Moederdag klopt het wel om een Bijbelverhaal te lezen met vrouwen in de hoofdrol.

Wij in de kerk met al onze paternalistische beelden van God de Vader. Dat vaderlijke en mannelijke heeft natuurlijk een stevige basis in de oude geschriften, waar de man het voor het zeggen heeft en de vrouw meestal in een bijrol zit.

Er zijn slechts drie plaatsen in de Bijbel waar God 'moeder' wordt genoemd. Eén ervan lezen we zojuist uit Jesaja 66: 'Zoals een moeder haar zoon troost, zo zal Ik jullie troosten', zegt God. In het verhaal van Ruth hoor je de omgekeerde wereld als in de slotscene de vrouwen tegen Naomi zeggen: "Jouw schoondochter Ruth is meer waard dan zeven zonen".

Het kleine boekje Ruth staat in onze Bijbel ingeklemd tussen het epos over de Richteren en de dikke historische boeken Samuël, Kronieken en Koningin. Het verhaal van Ruth is klein en bijzonder, bescheiden en dapper. Een zonnestraal in het dramatische en eigenwijze verhaal van het volk Israël en zijn bestuurders.

Een zonnestraal zoals je moeder een zonnestraal kan zijn in je leven, onvervangbaar en uniek.

Vrouwen spelen in Ruth de hoofdrollen, de mannen in de bijrol, met één uitzondering: Boaz. Die heeft Ruth lief, hij is gastvrij, hij beschermt vrouwen en wijst mannen op hun verantwoordelijkheid, Boaz is zorgvuldig, eerlijk, transparant, hij is een man die zich gezegend weet en daarom zegen brengt in zijn omgeving.

Als je het als een gelijkenis leest dan is Boaz een beeld van de God van Israël. Eén van de essenties van dit kleine verhaal: het beschrijft aan Israël het karakter en wezen van God, en de wijze waarop de mens onder de hoede van deze God mag bestaan op aarde.

Het boekje begint en eindigt wél met een manspersoon. Aan het einde staat de naam David. Koning David, een man naar Gods hart. Boaz en Ruth staan in de stamboom van koning David, daarom is dit grensoverschrijdende verhaal onmisbaar in de boeken van Israël.

Onmisbaar ook omdat het verhaal het nationalisme binnen Israël aan de kaak stelt. Israël wordt door God gezegend, om het zelf goed te hebben, maar ook om een zegen te zijn voor andere volken. Die onderwijzing komt steeds weer terug, blijkbaar een les die node geleerd moet worden. We zien het in onze dagen, het opkomend nationalisme als een gevaarlijke vluchtstrook voor politieke zekerheid.

David staat dus aan het slot van het verhaal. En aan het begin staat de echtgenoot van Naomi: Elimelech. Zijn naam betekent: 'Mijn God is koning.' Ziedaar: het motto van dit Bijbelboekje. Vanwege de hongersnood vluchten Elimelech en Naomi met hun beide zonen naar Moab. De beide zonen hebben ook veelzeggende namen, de een heet Machlon, dat betekent: ziekelijk, en de andere Chilion, dat betekent: zwak. De jongens trouwen met Moabitische vrouwen maar alle drie de mannen sterven. De doodsoorzaak staat niet beschreven. Het is niet onmogelijk dat ondervoeding een rol heeft gespeeld.

Als Israël leest dat Elimelech sterft, dan horen ze dat 'Mijn God is koning' sterft! Die geloofsbelijdenis staat op het spel. Wie is hier koning, wie is de koning der joden? Dan hoor je al Pilatus schreeuwen: 'Hier is hij, uw koning.' En het volk dat terugraast: 'Kruisig hem. Wij hebben geen andere koning dan de keizer!'

Het credo 'God is koning' wordt opgeofferd aan politieke macht. Dan hoor ik Paus Franciscus zeggen over de patriarch van Moskou: 'Kijk uit, dat je niet de misdienaar van Poetin wordt.' Dat is Ruth in onze tijd.

De gastvrijheid en zorgvuldigheid van Boaz zijn een sieraad in het Ruthverhaal. Niet de leugen regeert, maar het fatsoen wint de wereld. En dan in hoofdstuk 3 dat prachtige moment van toenadering tussen Ruth en Boaz:

Haar schoonmoeder Naomi had Ruth er goed op voorbereid, Naomi had ervaring. Ruth moest zich baden, zich mooi kleden, lekkere parfum dragen. En dan in de nacht als het helemaal donker is gaat Ruth het slaapvertrek van Boaz binnen en vleit zich neer op het voeteneind van zijn bed. Ik zou zeggen, ze vleit

zich in de knieholte van deze hartelijke man. Zoals een klein kind, bang voor het onweer, bij moeder schuilt in haar knieholte onder de dekens.

Ik vind dit zo'n prachtige scene. Wat mij betreft is het ook een beeld van de hemel, van liefdevolle geborgenheid, veiligheid, toenadering vol van liefde.

En let wel: het is de jonge vrouw die de toenadering initieert. En het is de man die in het donker van de nacht zich hardop afvraagt: Wie ben je? En zij zacht zegt: 'Ik ben het, Ruth, wilt u mijn lossen zijn?'

Boaz zegent haar en zegt: 'Wees niet bang, ik zal doen wat je vraagt, je bent een moedige vrouw.' Dan bedenkt Boaz dat hij niet het eerste recht heeft op het land van Elimelech, hij geeft voorrang aan een familielid, dat anoniem blijft in het verhaal. Maar die man ziet er van af, zodat Boaz alle rechten en plichten kan gaan vervullen. Hij blijft zorgvuldig, hij zorgt dat het besluit valt met de tien oudsten van de stad als getuige. Dan kan er niets meer mis gaan, dan zit het goed.

Boaz belooft: Ik zal met Ruth trouwen, ik zal het land van Elimelech kopen, dan zal zijn naam niet verloren gaan. Die naam: 'God is koning' gaat niet verloren, dankzij de ruimhartigheid en het vertrouwen van Boaz. God blijft God voor Israël en de volken.

Het eerste dat wij als mens in het leven ontvangen is onze naam, meestal gegeven door vader en moeder. Wij hebben al een naam terwijl het verhaal van ons leven nog onbekend is, dat verhaal mogen we zelf gaan schrijven.

Zoals een moeder altijd aan haar kind blijft denken, zo denkt God aan u en mij.

Hij kent onze naam, maar nog niet ons hele verhaal. Want u en ik schrijven onderweg ons eigen verhaal, soms met de regie in eigen hand, maar veel vaker overkómt het ons wat we meemaken. En altijd is God nabij. Dít geloof ik van harte: 'He's got the whole world in His hand' wat er ook gebeurt, voorspoed of honger, vrede of oorlog, Hij draagt ons leven dag aan dag.

Als je hierop vertrouwt dan zet je in je kleine leven een grote stap in het Koninkrijk van God.

Ruth is een kleine novelle, met weinig opsmuk. Je vindt in dit verhaal geen materialisme, geen conflicten, geen onzin. Het is een lief verhaal, romantisch ergens.

Als je het boekje samenvat gaat het over: dagelijks brood (denk aan de hongersnood en de vruchtbare akkers) en over wat mensen van goede wil voor elkaar kunnen betekenen, het gaat het over menswaardigheid en over liefde. Het is een goed nieuws verhaal. En het gaat over de kracht van vrouwen.

Maar het romantische krijgt een totaal ander gezicht als je het slothoofdstuk leest van dat epos van Richteren dat aan Ruth vooraf gaat: daar lees je over de moordpartij op de Benjamieten, precies wat er nu in Oekraïne gebeurt; daar lees je hoe de Israëlieten 400 jonge maagden uit Jabes naar Silo ontvoerden en de rest van de bevolking in Jabes uitmoordden, genocide! De 400 maagden werden ter beschikking gesteld aan de Benjamietische mannen, de meisjes waren niets meer dan koopwaar en slachtoffers van seksueel geweld. De meisjes moesten draagmoeder zijn, om de Benjamieten toekomst te geven. Het boek Richteren eindigt dan met deze zin: 'In die tijd was er geen koning in Israël: iedereen deed wat goed was in zijn eigen ogen.'

En dan volgt in de Bijbel het boekje Ruth, wellicht als een moreel commentaar op die moordpartijen en mishandeling van vrouwen. Dan volgt Ruth, met alleen maar sterke vrouwen in de hoofdrollen, en mannen die een bijrol vertolken, behalve Boaz, die met zijn zorgvuldigheid, zijn naastenliefde en zijn gastvrijheid een sieraad is in de boeken over Israël.

Ruth is een kostbaar kleinood van menselijkheid, en precies dat is het juiste beeld van God.

Moge die God, hemelse Vader en liefdevolle Moeder ons blijven begeleiden.

En ik wens jullie een liefdevolle Moederdag!

AMEN